

NADAL HUGUET, Gabriel:
Noticiari de fets memorables de Mallorca (1749-1828), Edició i estudi preliminar de Carme Simó, Palma, Lleonard Muntaner ed., 2018, 248 p.

Isabel Moll

Universitat de les Illes Balears

Els noticiaris, dietaris o memòries constitueixen documents força atractius pels historiadors, ja que amb la seva perspectiva proporcionen una informació d'utilitat, que no es pot trobar a altres tipus de documents. Es tracta de textos molt personals, i que la informació que ofereixen sobre la societat que descriuen sols ser parcial i arbitrària, la qual cosa no implica necessàriament que no es puguin utilitzar com a referència d'aquesta societat. De fet la seva utilització és possible sempre que s'hagi elaborat una crítica rigorosa del seu contingut. Cal identificar l'autor, establir les seves connexions socials i professionals (si escau), contrastar la informació que proporciona... Es tracta d'una tasca compromesa, que exigeix un bon coneixement del tema i dels problemes que es deriven del seu tractament.

Carme Simó, editora del present volum, reuneix totes aquestes exigències. Experta en l'anàlisi de la dietarística a Mallorca, ha mostrat el seu rigor i la seva seriositat professional al llarg de més de trenta anys de recerca centrada en el dit tema, que s'ha traduït en dues edicions crítiques (tres si comptam el volum que aquí es recensionava) –el noticiari de l'impressor Tomàs Amorós i Cerdà, escrit entre 1740 i 1800 (publicat el 1983), i el diari de Joaquim Fiol i Estada que abraça del 1782 al 1788 (editat el 2014)–, a més de la publicació el 1990 de la seva tesi doctoral, *Catàleg dels noticiaris mallorquins (1310-1810)*. En el seu conjunt i almanco fins ara, el treball de la doctora Simó s'ha cenyit a textos escrits a la segona meitat del segle XVIII, essent els seus autors membres d'un sector social que ara en diríem burgès, categoria que no resulta del tot adequada per ser aplicada a una societat estamental com era la mallorquina de la segona meitat del segle XVIII.

El present volum té 248 pàgines i es troba organitzat en tres apartats. El primer introdueix un estudi sobre l'autor i la seva obra (impresa i manuscrita), una descripció del *Noticiari*, que inclou una exposició detallada dels dos manuscrits utilitzats (es tracta de còpies realitzades al darrer terç del vuit-cents), i una anàlisi de la llengua que presenta, en paraules de Carme Simó “una considerable diversitat gràfica entre els dos manuscrits conservats” (es refer a les còpies citades) que fa difícil establir com era la grafia de l'original. El segon apartat integra el text del *Noticiari dels fets memorables de Mallorca (1749-1828)* acompanyat d'un apèndix dedicat a l'obra poètica de Gabriel Nadal; aquest apartat suma un total de 69 pàgines. El tercer apartat correspon a l'aparat crític dedicat a comparar el contingut dels dos manuscrits utilitzats per la doctora Simó en relació a paraules i frases que divergeixen en el manuscrit B (còpia de Francisco Villalonga Escalada i del seu fill Antonio Villalonga Pérez) respecte al manuscrit A (integrat a la Miscel·lània Pasqual); a aquest apartat també s'inclou un glosari integrat per “els mots, accepcions o variants no inclosos en el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans”, un índex temàtic i un índex onomàstic molt detallat. La major part dels elements crítics corresponen a qüestions de caire lingüístic i filològic, cosa normal degut als interessos i a la formació de l'autora que amb aquest treball fa una excel·lent aportació a l'estudi de la nostra llengua.

El *Noticiari* inclou 215 entrades. La primera correspon a la notícia d'haver pujat la campana del rellotge de la ciutat a la torre dita d'en Figuera i està datada el 1386; la segona, de 1664, informa de la construcció aquest mateix any de l'oratori de Ses Salines, i la tercera, amb data de 1749, dóna compta de la crisi de subsistències que va patir l'illa durant aquest any (que per altra banda no és la data correcta). No serà fins al 1762 quan les notícies de Nadal comencen a tenir una periodicitat anual, relació que acabarà el 1828, data de la mort del notari. Hi ha anys que no hi ha entrades, i la majoria –126– es donen al període que va de 1769 al 1788. En relació al contingut l'editora en fa una bona síntesi (pàg. 22-25), però el que crida més l'atenció és la manca de notícies que ara ens pareixen que havien de ser rellevants a l'època. Així de tot el tema dels enfrontaments entre lul·listes i marrells a la dècada de 1770 no se'n dóna cap informació; sols la referència “de certa senyora partera” que el 1773, quan va sortir a missa a l'església de Valldemossa va fer encendre uns ciris al beat Ramon (pàg. 92). Tampoc hi ha cap entrada sobre la fundació de la *Real Sociedad Mallorquina de Amigos del País*, com tampoc a qualsevol activitat que dita institució va realitzar. Cap referència a tots els esdeveniments de la revolució a França, i del període 1808-1814, sols tres entrades: una molt breu sobre la declaració de guerra a França el 1808, un altre més extensa de la publicació de la Constitució el 1812 (cap comentari personal, sols cita les grans celebracions que es feren a Palma amb aquest motiu), i una tercera sobre l'abolició de la Inquisició. De les dues grans epidèmies de començaments del segle XIX –la pesta de Llevant del 1820, i la febre groga de Palma dels 1821– sols hi ha dues informacions indirectes; una, la nota 151 de l'edició que inclou una anotació del copista del Manuscrit B, Antonio Villalonga Pérez, que parla de la pesta de Llevant (pàg. 120); i l'altre a la primera entrada de l'any 1821 s'explica com la plata de les esglésies es va utilitzar per fer moneda “a causa del contatge” (pàg. 121).

Com abans s'ha dit aquests tipus d'escrits són parcials (no es compta *tot* el que ha passat) i arbitraris (el que es compta, generalment, reflecteix les preferències de l'escriptor). En aquest cas és evident la seva preferència pels temes militars, i es veu com les cites d'entrades i eixides de batallons són freqüents, i també és evident l'interès que mostra

l'autor pels colors de la vestimenta de la tropa. Per altra banda no es pot oblidar que aquest fou un temps de guerres i que les Illes Balears ocupaven un lloc privilegiat a la Mediterrània occidental: Menorca ocupada, i algunes potències (com Rússia) amb interès per Mallorca; com deia l'historiador Miquel Barceló, les illes no són, es tenen. També resulta curiós la quantitat d'entrades sobre execucions públiques (penjats, passat per armes), especialment la forma detallada com les descriu. I el que més abunda són les notícies personals, de les que es poden destacar les adquisicions de mobiliari i vestimenta, notícies que inclou des del 1771 quan es va casar per primera vegada, i a mesura que passa el temps i pel tipus de mobiliari i altres peces de la llar que adquireix es veu com el notari Gabriel Nadal s'anava enriquint.

Aquests comentaris no basten per mostrar l'interès que ofereix el text pels historiadors. Per comprendre la naturalesa del contingut, la personalitat del seu autor i la inserció d'ambdues qüestions en el seu context històric és precis incorporar una aproximació crítica des d'una perspectiva. No és aquí el lloc ni el moment per dur a terme una tasca que exigeix un espai més extens i una recerca complementària, però sí de poder exposar algunes reflexions sorgides de la lectura del *Noticiari*, que es plantegen gràcies al coneixement que es té del període. Així la necessitat de comptar amb una Història militar de Mallorca al darrer terç del segle XVIII; o la pertinència d'analitzar les idees de Nadal sobre l'abolició del règim senyorial a algun dels seus escrits (que ofereixen una proposta molt propera a la denominada *via prussiana*); o la forma com es van imposant les noves institucions (els diputats del comú, i sobretot el *síndico personero*) que el reformisme borbònic introdueix per uniformitzar l'administració pública als diferents regnes d'Espanya, i les reaccions front a aquestes reformes que es generen (o no) a la societat mallorquina.

